

FRAGMENTI.

No «dēļu nesēja» līdz arhitekta godam

No 1857. līdz 1863. gadam Rīgas pilsētas vaļņi tika nojaukti. 1858. gadā atcēla aizliegumu priekšpilsētās celt mūra ēkas un atļāva paaugstināt līdz diviem stāviem agrāko vienstāva koka apbūvi. Bulvāru lokā aizliedza celt rūpniecības uzņēmumus, tur drīkstēja būvēt vienīgi mūra ēkas ar ierobežotu augstumu (21,3 m). Pastāvēja arī citi apbūves ierobežojumi un aizliegumi.

Ar vienu drēbju kārtu pār plecu pārmestajā paunā 1864. gadā es nonācu Rīgā, kur pieteicos darbā par būvdarbu palīgu. Tik tiešām – postalās un tik tiešām – ceļu mērojis kājām. Par to vēlāk rīdzinieki stāstīs leģendas. Es un mans kaimiņš Fricis Sūna (kuru vecāki kārtīgi saposa – māte uzadīja zeķes, bet tētis darināja jaunas pastalas, viņam bija 3 rubļi azotē) sākumā meklējām vieglāka darba, bet visas vietas bija aizņemtas. Savukārt uz vīnūzi vai alus brūzi es netiecos – dzērājiem un pakļiņiem izdabāt. Nācās stāties pie smagā dēļu nesēja darba, Rīgas puikas mūs izsmēja par postalniekiem. Vēlāk, kad jau būšu precēts un cienījams vīrs, sievas radi aizmuguriski turpinās apsaukāt par latviešu «dēļu nesēju». Nemaz nekaunos par karjeras pirmajiem soļiem kā materiālu pienesējam jaunbūvēs. Tas mani padarīja stipru kā dzelzceļa gultni un cietu kā kramu, norūdīja manu veselību. Tajā laikā man vajadzēja knapināties ar ēšanu, jo naudas bija maz. Norunājām ar Frici, ka ēšanai izdosim tikai astoņus rubļus mēnesī. Abi pusdienlaikā kātojām ārpus pilsētas – Zaslaukā dzert pienu, kam piekodām klāt sausu maizi. No zemnieku kannām piens izmaksāja krietni lētāk. Es, paskops būdams pēc rakstura, iztiku ar norunātajiem trim rubļiem, kā arī palika pāri dažas kapeikas bonbongām vai avīzēm, bet draugs bija ar lielāku ēdelību un, kalpodams savam kuņģim, nespēja iztikt ar atvēlēto summu. Kad viņu par to sarāju, Fricis kapitulēja un atgriezās Bukaišos. Toties es jau biju vīrā, krāju un prātoju, kā tikt uz priekšu.

***

Šeit es gribētu uzsvērt, ka Bruņniecības nama celšanas laikā Baumanis saņēma aicinājumu patstāvīgi izstrādāt projektu un vadīt būvdarbus tik svarīgai sabiedriskai jaunceltnei, kāds bija Rīgas Strēlnieku biedrības nams, iespaidīgās vācu organizācijas mītne, tās plašajā iecienītajā dārzā, tāpēc, ka viņš godājamam vācu arhitektam Pflūgam bija tuvs palīgs, nevis tikai tehnisks līdzstrādnieks. Šo namu uzcēlām koka konstrukcijās

ap 1865. - 1866. gadu, tajā ir tūkstošiem manis un Sūnas sisto naglu. Es ar Frici nesām dēļus un krāvām kaudzēs, jaucām cementa javu, šķaidījām akmeņus šķembās. Kā kaislīgs vingrotājs mans skolotājs Baumanis drīz pēc arhitekta gaitu iesākuma ierosināja īpašas vingrotavas celšanu Rīgā un jau 1864. gadā panāca, ka pēc viņa projekta šim nolūkam uzcēla koka celtni. Kad es no dēļu nesēja jau biju kļuvis par palīgu rasētāju un materiālu uzskaitvedi, ap 1868. - 1870. gadu mēs ar Baumanu dabūjām zem jumta Rīgas Amatnieku biedrības namu Ķēniņu ielā 30 ar plašāko izrīkojumu zāli Rīgā, kur bija jānaglo unikālas 19,5 platas koka sijas. Diemžēl būve jau 1873. gadā nodega. Kaut gan jaunceļamā nama projektu sacensībā godalgoja Jelgavas arhitekta Dīces metu, tomēr, paklausot Politehnikas profesora Hilbiga rekomendācijai, izpildīšanai pieņēma tieši Baumaņa – tehniski pārāku projektu.

Es galvu velti nenēsāju uz pleciem, rūpīgi vērodams un uzkrādams namu būves aroda un rūpala detaļas. No vecākiem biju mantojis stipru gribu, nesalaužamu enerģiju, bagātas gara dāvanas, gaišu prātu un praktisku skatu uz dzīvi. Ieguldītais darbs pamazām nesa augļus, un man J. F. Baumaņa organizētajos būvdarbos tika uzticēti arvien atbildīgāki pienākumi. Mazliet vēlāk jau vairāk tiku iesaistīts vadības un pārraudzības darbos.

Kāds es izskatījos jaunībā? Nekas sevišķs – vidēja auguma vīrs, platiem pleciem un kupliem matiem. Ekonomēju uz balbiera (bārdzīņa) pakalpojumiem, kurus draugu lokā dēvējām par «štulbiķiem» no aroda apzīmējuma «skulbiķis». Man patika virpināt ūsas un pērkondimdošā balsī dziedāt amatnieku dziesmas. Bieži gāju uz dančiem Rīgas amatnieku biedrības namā Aspazijas bulvāra, Audēju ielas un Vaļņu ielas rajonā, kaut gan īsti nemācēju dejot. Vairāk kā sienas stutētājs un meiteņu pasīvs apjūsmotājs. Mazliet gāzelējos, jo nebiju apguvis pilsonisku gaitu, bet uz stalažām taču kājas jāliek ļoti uzmanīgi. Krekli negludināti, jo nepievērsu uzmanību tādām sīkumam kā ogļu (tvaika) pletīzeris. Vienmēr kāda poga vaļā un redzama spalvainā krūteža. Visas savas pārdomas pierakstīju mazā piezīmju bloknotā kaligrāfiskā (rasētāja) rokrakstā ar smaili noasinātu zīmuli. Šo bloknotu nevienam nedevu rokā, bet ar striķi piesēju sev pie jostasvietas. No īsā naktsmiera mani bieži mocīja migrēna, bet pratu savaldīties un to neizrādīt. Biju ļoti laipns – vienmēr aprunājos gan ar gorodovoju uz ielas stūra, gan ar ormani vai piena vedēju. Jo no katra varēja iegūt kādu vērtīgu ziņu, ar ko dzīvē tikt uz augšu. Kad gāju laukā no istabas, nekad neņēmu līdzi vairāk par 20 kapeikām, lai neizdotu ko lieku.

Ar savām zīmētāja spējām es vienā dienā piesaistīju arhitekta Jāņa Baumaņa uzmanību, kurš man piepalīdzēja privāti mācīties pie Rīgas Politehnikuma mācītbspēkiem, ko neviens nevarēja liegt. Viņa rekomendācijas man palīdzēja tikt uz zaļa zara. Sabiedrisko ēku celtniecībā Rīgā uzkrāju pieredzi šādos Baumaņa objektos: pie Lomonosova ģimnāzijas (1869) un pirmā koka Rīgas Latviešu biedrības nama no 1869. līdz 1872. gadam. Mans darbadevējs bija jau nomainījis pirmo īpašumā esošo namu Brīvības (toreiz – Aleksandra) bulvārī 6 uz Peldu ielu 23.

Jānis Fridrihs pa vecam paradumam mēdza mani uztvert kā vienkārša darba darītāju: – Vai Tu esi spēka mitriķis?

– Nu, kā lai to saka? Ar diviem pirkstiem no brusas varu 10 collas garu naglu izvilkt.

– Pakavu varētu saliekt? – prašņāja Baumanis, sāji smaidīdams.

– Varu. Bet dzelzceļa sliede nebūtu pa spēkam. Vai pēc šīs mūsu sarunas varu sagaidīt algas pielikumu? – es kalu dzelzi, kamēr tā karsta, virpinādams ūsas.

–Nē, nepalielināšu tev algu, jo pasūtījums nav ienesīgs. Un, kā zini, pats bez atlīdzības, latviešu idejas vārdā izgatavoju Biedrības nama projektu.

Šī pieredze man vēlāk atsvēra trīs vai četrus kursus arhitektūras studijās, jo varēju mācīties no skolotāja kļūdām, kurš nebija taupīgs materiālu izlietojumā, kautrējās no pasūtītājiem izspiest pusi tāmes summas avansā un nespēja ar stingrību izskaust būvmateriālu zādzības nakts stundās. Baumaņa birojā bija nodarbināti vēl citi latvieši: Apsēns, Pēteris Meņģelis (vēlāk tas cēla Līgatnes papīrfabriku un kļuva arī par šī uzņēmuma direktoru) un Konstantīns Pēkšens, kā arī Borharts, Gadilhi un Konrads. Strādājot arhitekta Baumaņa kantorī, reiz pēc kolēģu priekšzīmes sāku dzert alu, kur piedalījās visi kantora darbinieki. Katru dienu regulāri iztukšojām vairākas pudeles. Jo vairāk izdzērām, jo vairāk es pārlicinājos, ka tā iziet stipri daudz naudas un turpmāk no šīs uzdzīves atteicos. Citi turpināja dzert un vīpsnāt par mani kā svēto cietēju.

Pretēji atklātajam un sabiedriskajam Baumanim, es sevī noslēdzos, kaldams plānus saviem personīgajiem pasākumiem. Lai kāds tos nenozagtu vai nebūtu jādzird muļķīga kritika. Es birojā parasti ierados jau pašā rīta agrumā un, citiem darbā atnākot, biju man uzdoto darbu jau paveicis un pat 20 minūtes nosnaudies, lai moži varētu doties dzīvē. Joprojām paradumus nemainīju, jo liku rubli pie rubļa un veidoju savu kredītvēsturi bankā. Baumanim arī saimnieciskās lietās bija gaišs un praktisks skats, bet viņam totāli trūka

komersanta dāvanu un sīkstās neatlaidības savu materiālo ieguvumu vairošanā un nostiprināšanā. Pārāk gaisīgs, kā ideālists lidinājās pa mākoņiem un iepinās bezjēdzīgos Rīgas Latviešu biedrības iekšējos ķīviņos. Tāpēc arī atgadījās, ka viņš, pārticībā pacēlies, drīz atkal nonāca neapskaužamā stāvoklī, kā redzēsiet no manis stāstītā.

Pirmā laulība – neveiksmīga

Mazliet vairāk pakavēšos pie tā, kā es sastapu pirmo sievu, kaut gan paziņas mani uzskatīja par nelabojamu sausiņu. Būdams čakls luterānis, es viņu noskatīju Jāņa baznīcas dievkalpojumā kā dievbijīga mācītāja meitu. Ilgi neceremonējos, bet devos triecienuzbrukumā. Un sievišķīgais cietoksnis drīz vien krita. Pastaigājos ar iemīļoto Vērmanes parkā, kur dzīvība kūšāja Minerālūdens dziednīcā. Jau 1867. gadā šeit vakaros ieslēdza gāzes apgaismojumu un kroņlukturus. Pie ieejām uzbūvēja svaigu augļu kioskus. 1869. gadā pārišiem par iepriecu uzstādīja strūklaku. 1872. gadā varējām mieloties parka restorānā ar vidēji augstām cenām. Kad pāri Daugavai uz Pārdaugavu uzcēla Dzelzs tiltu, nereti nolīgām ormani un ciemoties pie amatnieku ģimenēm Torņakalna apkaimē, kur bija tikai dažas ielas starp smilšu kalniem, apaugušiem ar priedēm. Mūsu sarunas izvērtās savdabīgas.

– Priekšniek, vai parādīsi smalko kastīti ar sudraba cigāru un spičku dozi, ko dabūji no lielkņaza Konstantīna pēc uzvaras atsevišķā airēšanā Maskavā? – jautāju es.

– Tas jau vairāk sanāk agrāko enkurnieku – Štrauha un Toša nopelns, ne manējais, ka uzvarējām arī divas verstis garajā airējumā, ko veicām 15 minūtēs un 17 sekundēs, iegūstot godalgā pulksteni izrotātu ar kuģinieku emblēmām. Bet, ja tevi tas tik ļoti ziņkāro, rīt lielkņaza kastīti atnesīšu no mājām un varēsi to pagrozīt rokās, solīja skolotājs.

– Vai tas tiesa, ka pats savu darba dzīvi sāki kā namdaris pie ģildes meistara Kirstena?

– Jā, tā notika. Un nemaz nekautrējos no zemās izcelšanās. Tur arī sapazinos ar Jelgavas amatnieka meitu Johannu Bannašu, ko apņēmu par satīcīgu sievu. Arī Tev novēlu netiekties pēc labākajām ģimenēm, augstiem plauktiem, bet ņemt to sievišķi, ko dzīve piespēlē.

Pirmo 1872. mācību gadu uzsāka jaunā Rīgas Vācu amatnieku biedrības amatniecības skola. Šīs vakara skolas zemākās nodaļas četri kursi atbilda pilsētas elementārskolai, bet augstākās nodaļas trīs kursi – pilsētas skolai. Mācības abās nodaļās kopā ilga astoņus gadus (augstākās nodaļas pēdējais kurss bija divgadīgs). Skolas

pedagogu un audzēkņu sastāvs izvērtās daudznacionāls. Te mācīja ne tikai tālaika lietišķās mākslas un dizaina arodus (pasniedza galdniecību, metālmākslu, gravēšanu, grāmatu iesiešanu u. c.), bet arī zīmēšanu un gleznošanu ar akvareli. Mācības notika darbdienās vakaros un svētdienās no rīta. Ja es būtu mazliet jaunāks un ne tik noslogots uz būvēm, iestātos tajā uz augstāko nodaļu. Tā kā netālu no Bastejkalna bija uzcelta gāzes fabrika un eļļas lampu vietā Rīgas ielām gaismu sāka dot gāze, es jau toreiz metu acis uz šo bulvāra loku, ar ko būšu cieši saistīts visu apzinīgo mūžu. Laikposmā 1873. līdz 1875. gadam pašvaldība nojauca arī Citadeles cietokšņa vaļņus. Daļu zemes izlietoja Vecrīgas ielu līmeņa pacelšanai, kā arī Bastejkalna un Kanālmalas apstādījumu izveidošanai. Īsā laikā uzcēla arī lielas preču noliktavas un izbūvēja dzelzceļa atzarus ostas vajadzībām. Pēc vaļņu nojaukšanas sāka veidot arī Rīgas pazemes atūdeņošanas sistēmu.

Attiecību saraušana ar aroda skolotāju

Neilgi pirms šķiršanās no Baumaņa komandas, kurš ar ģimeni 1873. gadā pārcēlās uz viņam piederošo «zilo namu» Raiņa bulvārī 27 ar dzīvokļa telpām pirmajā stāvā pa labi un arhitekta biroju ēkas pagraba telpās, es jau vēroju priekšnieka izšķērdību visai kritiski. Tomēr aizguvu no viņa jaunievedumu – īres nama iekšējo koridoru sistēmu. Lai piešķirtu dzīvokļiem vairāk respektablumu un mājīguma, skolotājs izvirzīja puķu logu vai īpašu erkeru. Apzināti trūkumi, ko pieļāva Baumanis, bija acīs krītoši – pārāk niecīgi gaismas pagalmi, grūti vēdināmas saimniecības telpas un nehigiēniskas kalpoņu istabas. Kādu dienu mans mērs bija pilns un es uzsitu ar plato delnu pa galdu, ka norībēja vien, paziņodams: – Es nevēlos rasēt Pareizticības baznīcu plānus, jo man tuvāk pie sirds iet īres nami.

– Es tevi saprotu, Kristap, bet mēs varam izgriezt pogas arhitektiem Pflūgam un Šēlam ar 20 baznīcu pasūtījumiem kopskaitā pret viņu 15, kam turklāt konstatēti dažādi defekti. Turklāt mēs veiksīm projekta uzlabojumus bez papildus asignējuma, izpelnoties lielāku uzticību no varas kungiem – Baumanis ieņēma samierniecisku pozīciju, bet Morbergs uzreiz nepadevās.

– Priekšniek, man tomēr patiesības labad jāatgādina klizma ar Kastolatsas baznīcas kupola iegruvumu Tērbatas aprīņī, kur tika traumēti nevainīgi strādnieki.

– Tā nebija mūsu projekta vaina, bet negodprātīga būvuzņēmēja rīcības sekas – rezumēja Baumanis un pameta istabu, ar joni aizcirdams durvis.

Deviņu gadu laikā biju iekrājis pietiekami naudas, lai 1873. gadā celtu nevis štrunta koka nameli Pārdaugavā, bet trīsstāvu mūra māju iepretim Strēlnieku dārzam (Kalpaka bulvārī 5), ko vēlāk pārdevu ar brangu peļņu, iegūstot projektu attīstītāja starta kapitālu. Kad to cēlu, reiz garām gāja gluži svešs būvmeistars. Viņš palūdza atļauju tuvāk apskatīt būvi. To laipni atļāvu. Svešais uzkāpa uz stalažām un apskatīja, kā organizēti darbi. Viņš atklāti atzina: «Darbs nostādīts priekšzīmīgi un šajā ziņā nekādu labāku padomu es nevaru tev dot. Bet vienu kā zaļš namsaimnieks gan ievēro – savā mājā nekad neņem dzīvot radnieciskus. Ar svešiem vienmēr labāk sadzīvosī kā ar radiem. Ja radi būs iekšā mājā, tad drīz vien iedzīvosies lielās nepatīkšanās». Šai pamācībai es apņēmos sekot vienmēr. Kļūdams par Rīgas namsaimnieku, es pēc Kurzemes kamerālvaldes tā paša gada 2. maija rīkojuma tiku pierēģistrēts kā pilntiesīgs rīdzinieks, saraujot saites ar dzimto pagastu. Otro māju Aspazijas bulvārī ar hip. Nr. 675 no pilsētas atpirku 1874. gada 20. septembrī, t. i., pirms laulības. Līdz ar to nav pamata paļām, ka es būtu iedzīvojies uz pirmās sievas tēva iekrājumiem.

1874. gada 28. novembrī, kā stāv rakstīts Civilstāvokļa aktu reģistrācijas grāmatā, es apņēmu par sievu Annu Adelheidi Jūliju Hugenbergeru. Mans arods bija norādīts kā «arhitekts». Citviet presē kļūdaini norādīts, ka tas notika 8. decembrī. Kurš mani dzina pirmās laulības cietumā, zinot, ka viņas tēvs – nemākulīgs Kurzemes mācītājs ir plikādīda un pūra naudu nesola? Tā nebija mīlestība, bet miesaskāre un apmātība uz 10 gadus jaunāku sievišķi. Turklāt vēlējos mājā pulka bērnu, kam pabužināt galviņas rītos un mācīt gudrības vakaros. Droši varu teikt, ka pirmās sievas personā es neatradu tādu draudzeni, kas man sagādātu ģimenes laimi un mieru – to silto ģimenes gaisotni, kas nav pērkama par naudu un ko var radīt ar spēcīgu mīlestību. Tā kā mājās nevarēju smelties spēku un dzīvesprieku radošai un uzņēmējdarbībai, kļuvu par vīriešu klubu «mēbeli», vazaņķi, kurš nāk mājās tikai pārvilkēt tīru kreklu, iestīvinātu apkaklīti un veikt obligātos maksājumus. Bet 1878. gadā Vērmanes parkā izveidoja jaunu mūzikas halli, kur vai katru dienu maršus un dejojamo mūziku spēlēja militārā kapela. Es nopietni «saslimu» ar populāro mūziku.

Man nebija lemts netraucēti studēt un formāli iegūt arhitekta grādu, kaut arī manas autodidakta zināšanas bija vairāk nekā pietiekamas. Tas formāli liedza parakstīt savu namu

būvprojektus, lai gan daļu no tiem projektēju pats. Ēku kompleksu Basteja bulvārī 10/12 uzrasēju pa vairākām lietainām bezmiega naktīm pavasarī. Es biju tik ārkārtīgi pārņemts ar savu topošo namu iecerēm, ka pat no salvetēm locīju, visur zīmēju, pat mazmājīnā sēžot, un personīgi uz stalažām kontrolēju darbu kvalitāti! Tāpēc sevišķi nepārdzīvoju par straujo sievas atsvešināšanos.

Kad Jūlija uzzināja, ka neesmu spējīgs radīt viņai pēcnācējus, sāka mani klusībā un pēc tam arī atklāti ienīst. Viņas ienaidis bija kā rūgstoša maize, kas sniedzās pat līdz sāpīgiem apvainojumiem neuzticībā un varasdarbiem, sitot man pa ausi un izplūkājot bārdu.

Viņas dzimtā bija plānprātības nosliece, kas ar katru gadu jo vairāk palielinājās. Kad piekusu mocīties, mūsu laulību šķīra 1881. gadā, nosakot, ka man pēc labākiem spēkiem jā rūpējas par bijušās dzīvesbiedrenes uzturēšanu līdz pat viņas nožēlojamā mūža galam, izmaksājot dāsnu renti, ko es arī godprātīgi darīju.

Fenomenāli panākumi īsā laikā

(..) Nekad nebūtu nojautis, ka Baumanis spēj apskaust manus fantastiskos panākumus. Dažos gados kļuva par zvaigzni pie būvuzņēmēju debesīm, turklāt visi noslēgtie darījumi mani tuvināja miljonāra statusam, nekur es nekļūdījos. Pat ebreju tirgotāji un vācu fabrikanti mani sāka aicināt savos salonos, lai iepazīstinātu ar savām meitām precību gados. Es kļuva par dendiju un lielu daļu ikmēneša ienākumu tērēju jaunām garderobēm, ko izrakstīju no Parīzes un Londonas. Katru rītu no pirmdienas līdz trešdienai pie manis pulksten 7.15 ieradās bārdzinis un frizieris, kas sakopa manu ārieni. Precīzi pulksten 8.00 pie brokastīm uzklausīju savu grāmatvedi un būvbrigadierus ar ziņojumiem no objektiem. Pulksten 8.30 ar kurjeriem izsūtīju zīmītes, pieteikdams lietišķas vizītes pie būvmateriālu piegādātājiem un kredītiestādēs. Pulksten 9.00 ar jaunākajiem vīriešu modes katalogiem kabineta durvīs stāvēja labākais Vecrīgas drēbnieks, kurš man noņēma mērus. No pulksten 9.30 līdz 10.30 izstudierēju jaunākos latviešu un vācu laikrakstus.

Kantora pasūtīnātā laikrakstā es uzdūros uz šo artiķeli. «Zeitung für Stadt und Land» rakstīja: «Pilsētas vietnieku iecelšanas laikā 1878. gadā konservatīvie daudzkārt sacījuši: «Ar krieviem gan varētum salīgt. Bet no tā laika, kad tie sabiedrojušies ar

latviešiem, mēs nevarējām vairs domāt uz izlīgšanu. Caur to viņi parādījuši, ka viņu nodoms nebija tik dalību ņemt pie pilsētas valdīšanas, bet, ka viņi tīkoja pēc pārvaldīšanas pār to ļaužu šķiru, pie kuras tagad tā vara. Jo latvieši, it īpaši viņu vadoņi vēl nava parādījuši savu derību pilsētas valdīšanas lietā. Bet kaislība, ar ko sabiedrotie pretinieki dzinās savus nolūkus panākt, radot bailību, ka viņu darbi pilsētas domē izietu uz pastāvīgu pretestību pret vācu vairumu un ka tā caur tautības strīdiņiem tiktu kavēta saimniecības uzdevumu izpildīšana. No nevācu pilsētas vietnieku vadoņa puses tikai vienreiz izrādīta pretestība pret vācu vietnieku vairākumu, kas tik gribējusi panākt to, lai pilsētas valdīšanai tiktu piešķirtas lielākas tiesības. Tāda pretestība neesot tautiska, bet skaidri lietišķa. Avīze tad arī atron, ka pie pirmās vēlēšanas nevarēja īsti skatīties uz to, vai latvieši jau prot pilsētas valdīšanas lietas, jo arī no vācu puses bija pa lielākai daļai tādi vietnieki jāmeklē, kas vēl nebija apraduši ar pilsētas valdīšanas darbiem. Tagad varot nevāciem dot iespēju iepazīties ar šādiem darbiem, viņus ieceļot par piesēdētājiem pilsētas valdīšanas zemākās valdes vietās un par pilsētas nodaļu priekšniekiem. Šajos grūtos amatos viņi varēšot parādīt, vai viņu pagērēšanas bija dibinātas, aizstāvēšanu meklēdami pilsētas valdīšanas iestādījumos. Pēc notikušām vēlēšanām partijas sīvi viena otrai pretim stāvējušas. Uzvarētāji domājuši caur dotām koncesijām visu iespējamu darījuši un uzvarētie nebija mierā ar to, ko panākuši. Šie diezgan saprotamā valodā runājuši, ka tik uz to laiku gaidot, kad pēc notecējušiem četriem gadiem varēšot atkal pie vēlēšanām iet, lai tad no piedzīvojumiem mācīti to panāktu, kā vēlas. Bet tagad dzirdot no abām pusēm izsakām vēlēšanos pēc salīgšanas. Ievēlot latviešus un krievus minētos amatos, vācieši parādot savu labu prātu šo vienošanos panākt. Beidzot avīze izsaka cerību, ka latvieši un krievi atzīstot to, ka pilsētas dome viņiem šādus soļus pretim spertu. Dotais padoms liecina par avīzes labo gribu. Bet mēs neticam vis, ka caur tādu latviešu jeb krievu iecelšanu minētos amatos tiktu izdeldētas tās ļaunās atmiņas, kuru bijušās vēlēšanas tiem atstāja, kas caur tām tika atstumti. Arī caur to nemaz nekādā ziņā neatradīs pārgrozīšanu latviešu nodoms pie nākošām vēlēšanām dzīvu dalību ņemt, jo tas tāpat ir visu pilsētnieku, kā arī latviešu pienākums. Tad arī latvieši iten labi zin, ka tik tad viņi tiks ievēroti, kad viņi parādās par šādu spēku. Jo bijušās vēlēšanas viņiem deva to mācību, ka viņiem jāpaļaujas pirmkārt pašiem uz sevi un ka jauki skanošie vārdi nekā neizdara. Tomēr latvieši būs arvien gatavi ar citiem salīgt, ja tik pie citiem ieraudzīs līgšanas nopietnu gribēšanu. Pie bijušām vēlēšanām latvieši diezgan gaiši

pierādīja, ka viņi grib ar citiem pilsētas iemītniekiem saderībā strādāt, ja tik cik necik viņu dibinātās tiesības tiek ievērotas. Un, ka viņiem tiesība ir paģērēt dalību pie pilsētas valdīšanas, tas domājams viņiem nemaz nav jāpierāda, caurejot grūtu skolu piesēdētāju un pilsētas nodaļu priekšnieku amatos...»

Ceturtdienas pavadīju džentlmeņu klubā pie biljarda, cigāriem un šaha, kur varēja dzirdēt aktuālos biržas jaunumus, baumas par bankrotu priekšvēstnešiem un ne tikai. Piektdienās braucu uz Rīgas Jūrmalu, lai līdzdarbotos sabiedriskajā dzīvē un paskubinātu amatniekus Edinburgas villas labiekārtošanā. Sestdienās apciemoju savus kaimiņus un baudīju koncertus vai viesības. Svētdienās ieslēdzos savā kabinetā un nodevos lasīšanai, nedrīkstēdams atpalikt no arhitektūras un būvniecības novitātēm. Nevajadzēja man skolotājam uzdāvināt jaunu ekipāžu, ko viņš kā kompleksu māks īpatnis uztvēra par publisku pazemojumu. Tieši laikā starp 1878. gada 15. martu un 12. maiju attiecības ar mentoru Baumanī tā pasliktinājās, ka biju spiests nomainīt oficiālo arhitektu – būvdarbu vadītāju uz V. Grabbi. 1878. – 1881. gadā tapa mūsu laika slavenākā viesnīca «Hotel de Rome», ko veidoju eklektisma stilā, izmantojot itāļu renesanses laika arhitektūras formas, un paredzēju īpašas viesu ērtības un līdz šim galvaspilsētā nepieredzētus luksusa pakalpojumus. Viesnīcā bija 80 istabas. Savs pajūgs, bet vēlāk auto gaidīja viesus, pienākot vilcienam Rīgas Dzelzceļa stacijā.

Tiku pie vasarnīcas Edinburgā

Pirmos zemes gabalus Bulduru muižas 2. meža iecirknī zemes grāmatā ierakstīja 1871. gadā. Laikā, kad blakus esošās privātā Firksu majorāta zemes (Majori) astoņdesmitajos gados strauji attīstījās kā tirdzniecības un izpriecu vieta, Dzintari veidojās kā turīgo rīdzinieku un iebraukušo Krievijas aristokrātu apmešanās vieta ar krāšņām celtnēm. Namnieki, tirgotāji, rūpnieki un cara administrācijas augstākā ierēdniecība bija **gudri cilvēki, ar gudru skatu** nākotnē, viņi izdomāja stratēģiski ienesīgu gājienu: kad 1874. gada 23. martā cara Aleksandra II meita lielkņaze Marija izgāja pie vīra – apprecējās ar Edinburgas hercogu Alfredu, peldsabiedrība sarīkoja lielu pasākumu par godu šīm laulībām un 1874. gadā pārdēvēja Dzintaru rajonu un peldbiedrību par «Edinburgu», jo vēlējās uzbūvēt teātra skatuvi. Skatuves celtniecībai bija nepieciešamas finanses, un peldsabiedrība vērsās taisni pie imperatora.

Rīgas – Tukuma dzelzceļa būvniecībai un ekspluatācijai tika izveidota akciju sabiedrība, kuras statūtus 1873. gada 4. maijā apstiprināja Krievijas cars. Dzelzceļa līnijas būvniecība svinīgos apstākļos tika uzsākta 1875. gada 13. maijā. Par Rīgas – Tukuma dzelzceļa virsinženeri tika iecelts E. Gēte, bet projektēšanā un būvdarbu vadīšanā piedalījās inženieri J. Beks, V. Fūss, barons Vrangels un citi.

***

Ideju svaigumu, tālredzību un lielu uzņēmību savu iecerēto domu realizēšanā mans mentors Baumanis pierādīja, kā pirmais rīdzinieks uzceldams sev Rīgas Jūrmalā, Bulduru mežā vasarnīcu ar saimniecības ēkām, iekārtodams tur arī dārzu, iekams satiksmei ar Rīgu vēl nebija uzbūvēts dzelzceļš. Rīgas – Tukuma dzelzceļa līnijas vajadzībām izmantoja jau esošo Rīgas – Bolderājas dzelzceļa posmu līdz Zaslauka stacijai, kā arī izbūvēja jaunu 54,12 verstu garu sliežu ceļu no Zaslauka līdz Tukumam, tiltu pāri Lielupi pie Bulduriem, krasta nostiprinājumus starp Majoriem un Dubultiem, astoņas staciju ēkas un trīs pieturas punktus. Interesanti atzīmēt, ka 1879. gadā uz šīs līnijas tika ekspluatētas astoņas Vācijā 1876. – 1878. gadā būvētas tvaika lokomotīves, kurai katrai bija dots savs vārds. Šīs līnijas ritošajā inventārā ietilpa 45 pasažieru, 116 preču un viens arestantu vagoni. Starp Bulduriem un Dzintariem Rīgas –Tukuma līnijā bija arī mazāka stacija «Avoti». Pēc dzelzceļa satiksmes ierīkošanas, viņa paraugam bija daudz sekotāju, un, «vasarnīcas», kas kā vasaras mītnes tips līdz tam laikam bija maz pazīstamas, sāka tur rasties kuplā skaitā. Savā kolonizatora uzņēmībā un bezbailībā Baumanis Bulduros aizgāja pat tik tālu, ka nonāca konfliktā ar likumu. Lai savai vasarnīcai radītu piebraucamo ceļu, viņš bija paņēmis cirvi un sācis cirst stigu pa mežu. Mežsargs cirvi konfiscējis. Tas atkārtojies vēlreiz. Bet Baumanis neatlaidies. Tad tam piespriests naudas sods, bet par ceturto ciršanas mēģinājumu – pat arests. Galu galā Baumanis tomēr panāca šā ceļa ierīkošanu. Baumaņa privātā peldu laipa, kas iestiepās tālu jūrā, bija pirmā visā Jūrmalas piekrastē. Siltajā gadalaikā viņa koka vasarnīcā pulcējās varenī vīri – Kristaps Bergs, advokāti Grosvalds, Kalniņš, Veinbergs, Einbergs un redaktors Bernhards Dīriķis, kas saspringti diskutēja pie laba cigāra un kāda vīna malka. No mana lēmuma par arhitekta nomaiņu dienas līdz neveiksmnieka Baumaņa pēdējai stundai mēs vairs nesarunāsimies, tikai mēmi paklanīsimies, saskrienoties sabiedrībā.